

Sygn. akt V CSK 680/14

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa B. K. i H. K.

przeciwko Bankowi [...] S.A. w W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 czerwca 2015 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powodów

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 18 czerwca 2014 r., sygn. akt I ACa 599/14,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2) zasądza od powodów na rzecz pozwanego kwotę 1800 zł
(jeden tysiąc osiemset) tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację powodów od wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z dnia 31 grudnia 2013 r., którym oddalone zostało powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu w dniu 16 marca 2007 r., zobowiązującego powodów do zapłaty na rzecz B. S.A. w K. kwoty 37 982,31 euro ze wskazanymi odsetkami. Postanowieniem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 29 maja 2012 r. nadana została temu nakazowi klauzula wykonalności na rzecz Banku [...] S.A. w Warszawie w zakresie kwoty 19 475,74 euro.

Powodowie w skardze kasacyjnej powołali podstawę przewidzianą w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. We wniosku o przyjęcie tej skargi do rozpoznania wskazali przyczynę objętą art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Występowanie istotnego zagadnienia prawnego połączyli z potrzebą wyjaśnienia, w ramach regulacji art. 379 pkt 5 k.p.c., co należy rozumieć pod pojęciem pozbawienia strony możliwości obrony swych praw oraz jakie gwarancje zapewniono stronie w ramach prawa do rzetelnego procesu w kontekście odmowy ustanowienia dla powodów pełnomocnika z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została jako nadzwyczajny środek prawny, służący od prawomocnych orzeczeń, którego celem jest ochrona interesu publicznego, polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Założenie to może być zrealizowane jedynie poprzez powołanie i uzasadnienie istnienia co najmniej jednej z przesłanek wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Nie jest rolą Sądu Najwyższego, nie będącego trzecią instancją sądową, korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej sprawie, nawet gdyby w rzeczywistości miały one miejsce. Do realizacji celu wyznaczonego temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia dochodzi przez spełnienie chociaż jednej z przesłanek objętych art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Powołanie przesłanki objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga przedstawienia tego zagadnienia prawnego z powołaniem konkretnych przepisów prawa,

wykazania, że jest istotne, nowe, poważne i nierozwiązanie dotąd w orzecznictwie sądowym, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia sprawy skarżącego, ale także innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepubl.; z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, niepubl.; z dnia 26 czerwca 2008 r. niepubl.; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, niepubl.). Istotność tego zagadnienia wyraża się w jego znaczeniu dla rozwoju prawa lub w precedensowym charakterze dla rozstrzygnięcia innych spraw.

Przedstawione przez skarżącą zagadnienie pozbawione jest cech zezwalających na uznanie go za istotne, nowe i mające abstrakcyjny charakter w przyjętym rozumieniu. Problematyka pozbawienia strony możliwości obrony swych praw była przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego. W judykaturze przyjęte zostało, że pozbawienie strony możliwości obrony, skutkujące nieważnością postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.) występuje wówczas, gdy strona, wbrew swej woli, z powodu wadliwych czynności procesowych sądu zostaje pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutki tego uchybienia nie mogły być usunięte w dalszym toku postępowania przed wydaniem wyroku w danej instancji (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 czerwca 1974 r., II CR 155/74, OSPiKA 1975, nr 3, poz. 66, z dnia 10 maja 2000 r., III CKN 416/98, OSNC 2000, Nr 12, poz. 220, z dnia 10 stycznia 2001 r., I CKN 999/98, niepubl., z dnia 10 lipca 2002 r., II CKN 822/00, niepubl., i z dnia z dnia 24 lutego 2011 r., III CSK 137/10, niepubl. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2002 r., II CKN 399/01, niepubl.). Dominuje także zapatrywanie, zgodnie z którym odmowa uwzględnienia przez sąd wniosku strony o ustanowienie dla niej adwokata lub radcy prawnego nie może być oceniana, jako powodująca nieważność postępowania z powodu pozbawienia możliwości obrony swych praw (por wyroki: z dnia 16 lutego 1999 r., II UKN 418/98, OSNP 2000, Nr 9, poz. 359; z dnia 5 lipca 2000 r., I CKN 787/00, niepubl.; z dnia 12 września 2007 r., I CSK 199/07, niepubl. oraz postanowienia: z 14 stycznia 2009 r., IV CZ 106/08, niepubl. i z dnia 3 sierpnia 2012 r., I CSK 106/12, niepubl.). Tylko wyjątkowo dopuszcza się możliwość kwalifikowania odmowy przyznania pomocy prawnej z urzędu bądź nierozpoznania wniosku o taką pomoc, jako powodujące nieważność postępowania

wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw. Dotyczy to szczególnych sytuacji, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje nieznajomość reguł postępowania lub nieporadność, prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 2 marca 2005 r., III CK 533/04, niepubl., z dnia 25 maja 2005 r., I CK 773/04, niepubl., z dnia 8 grudnia 2009 r., I UK 195/09, niepubl. i z dnia 28 marca 2012 r., II UK 167/11, niepubl.; postanowienie z dnia 21 czerwca 2013 r., I CZ 51/13, niepubl.). Uregulowania Kodeksu postępowania cywilnego obejmują gwarancje procesowe uczestników postępowania cywilnego, z których korzysta każdy z nich, w warunkach określonych przepisami i założeniami rzetelnego procesu. Niedochowanie konkretnej gwarancji może być przedmiotem środków zaskarżenia. Nie należy natomiast do zakresu pojęciowego przyczyny objętej art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. omawiane gwarancji procesowych strony w rozpoznanej sprawie, bez skonkretyzowania zagadnienia prawnego.

W postępowaniu przed Sądem drugiej instancji nie doszło do nieważności postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozagę z urzędu w granicach zaskarżenia (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Nie było podstaw do łączenia podstawy uregulowanej w art. 379 pkt 5 k.p.c. z odmową ustanowienia dla powodów adwokata lub radcy prawnego z urzędu, ponieważ nie zostało wykazane, że doszło do wyżej opisanej sytuacji świadczącej o ich niezdolności do samodzielnego prowadzenia swoich spraw. Wykładnia ta jest odzwierciedleniem reguł odnoszących się do przyznawania pomocy prawnej w postępowaniu przed sądami krajowymi, przyjętych w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. wyroki z dnia 2 marca 1987 r., skarga nr 9562/81, w sprawie Monnell i Morris przeciwko Wielkiej Brytanii, LEX nr 81039; z dnia 16 lipca 2002 r., skarga nr 56547/00, w sprawie P, C. i S. przeciwko Wielkiej Brytanii, LEX nr 75481; z dnia 27 czerwca 2006 r., skarga nr 12825/02, w sprawie Tabor przeciwko Polsce, LEX nr 182158 oraz z dnia 13 marca 2007 r., skarga nr 77765/01, w sprawie Laskowska przeciwko Polsce, LEX nr 248617). Podkreślenia wymaga, że ocena przydatności wnioskowanych przez stronę dowodów w danej sprawie dokonywana jest w kontekście objętych prawem materialnym przesłanek zgłoszonego żądania,

a zatem nieuwzględnienie ich nie stanowi argumentu za koniecznością ustanowienia pełnomocnika z urzędu.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z zasady przewidzianej w art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.